

37. Országos Tudományos Diákköri Konferencia

Állam- és Jogtudományi Szekció

Budapest, 2025. március 24–26.

Rendező intézmény:

Károli Gáspár Református Egyetem

Állam- és Jogtudományi Kar

**Állam- és Jog-
tudományi Szekció**

**A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának egyes
elméleti és gyakorlati kérdései a polgári eljárásjogban**

Kézirat lezárásának dátuma:

2024/12/09

Nyilatkozat

Én, mint a dolgozat szerzője, nyilatkozom, hogy dolgozat elkészítéséhez mesterséges intelligenciát nem használtam.

Tartalomjegyzék

I. Bevezetés	3
1. A téma jelentősége, a dolgozat aktualitása	3
2. A dolgozat célkitűzése	4
3. Kutatási módszertan	4
II. A szakértők szerepe a polgári eljárásjogban.....	6
1. Az intézmény kialakulásának történeti áttekintése	6
2. A szakértő fogalma és funkciója	7
3. A szakértő személye.....	11
4. Magánszakértő alkalmazása	14
5. Más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása	15
III. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása a polgári (peres) eljárásban	16
1. Bevezetés	16
2. Milyen „más” eljárásban kirendelt szakértő alkalmazható?	17
2. 1. Nemperes eljárásban kirendelt szakértők	18
2. 2. A Kjnp. és a 2005. évi XLVIII. törvény az igazságügyi szakértő kirendeléséről összehasonlítása	19
2. 3. A közjegyző előtti előzetes bizonyítás.....	20
3. Összegzés	22
IV. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása, annak általános szabályai, keretei, valamint esetleges fogyatékoságai	22
1. Általános szabályok.....	22
2. A más eljárásban kirendelt szakértőt alkalmazó eljárások menete	23
3. A Pp. szabályozásának fogyatékoságai	25
IV. 3. 1. Jogértelmezési kérdések	26
V. Javaslatok	27
VI. Összegzés	28

I. Bevezetés

1. A téma jelentősége, a dolgozat aktualitása

Az elmúlt évtizedekben tapasztalható, ezidáig soha nem látott mértékű technikai fejlődés, modernizáció, valamint emberiség-szintű tudásbázis bővülés új kérdéseket, kihívásokat állít. Az ebből fakadó kérdésekkel úgy a jogalkotóknak, mint a jogalkalmazóknak egyaránt szembe kell nézni, az azonban értelemszerűen nem elvárható az eljárásban résztvevő felektől, hogy minden szakterületre kiterjedő -az eljárás helyes lefolytatásához elégséges- tudással rendelkezzenek. A szakértők szükségességét, az eljárásban betöltött kulcsfontosságú szerepüket mi sem mutatja jobban, mint az, hogy -bár minden kétséget kizárólag jóval szűkebb volt a felmerülő kérdések közül azoknak a köre, amelyeket a „hétköznapi” jogalkalmazó csak segítséggel tudott megfelelően megítélni- már a római jog is ismerte az intézményt (lásd lentebb). Ami a vélemények eljárásban betöltött szerepét illeti elmondható, hogy a szakértői vélemény tartalmának objektivitása – az általános jogalkalmazói szemlélet alapján – magasabb fokú, mint a tanúvallomásoké, s ebből fakadóan az eljárásokban rendre magasabb bizonyító erőt tulajdonítanak ezeknek a bizonyítási eszközöknek az eljáró hatóságok (bíróságok).¹

Ezek fényében koránt sem meglepő, hogy napjainkban egyre fokozódik az igény a szakértő eljárásának erősebb garanciái, és a szakértői véleményekkel kapcsolatos szakmai és egyéb aggályok kiküszöbölése iránt.² Mindez nemcsak a „szakszerűbb” perindítást segítheti, hanem az eljárás során – megfelelő bírói gyakorlat esetén – a megalapozottabb döntéshozatalt is, feltéve, hogy megbízhatóan hozzáértő személy az, aki a köznapi és jogi ismereteket meghaladó tudást feltételező ténykérdésben állást foglal.³

A szakértői véleményekre való igény növekedésével értelemszerűen új kérdések, kihívások, problémák is jelentkeznek a kérdéskörrel kapcsolatban. Ahogy azt a dolgozat későbbi részében ismertetem, a szakértői eljárások igen sokfélék lehetnek. A

¹ Bérces Viktor: A szakértői bizonyítás elvi és gyakorlati kérdéseiről. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6543/13_bercesviktor_t%C3%B6rdelt.pdf (letöltve 2024.10.18.)

² Nyilas Anna: A szakvélemény helye és szerepe a polgári peres bizonyításban - Az aggályosság megítélése (JÁP, 2022/4., 99. – 134. o.)

³ Grósz Tamás: Szakértői bizonyítás a polgári peres eljárásban https://www.debreceinijogimuhely.hu/archivum/4_2011/szakertoi_bizonyitas_a_polgari_peres_eljarasban/ (letöltve: 2024. 10. 19.)

különböző szakértői vélemények egymáshoz viszonyított kapcsolata alapvetően határozza meg a polgári peres- és nemperes eljárások természetét, dinamikáját.

2. A dolgozat célkitűzése

Ezen dolgozatban a más eljárásban kirendelt szakértők perbeli szerepét, alkalmazhatóságát igyekszem összegezni és tisztázni az esetlegesen felmerülő kérdéseket. Ez azért különösen fontos, mert ahogy azt a dolgozat későbbi részeiben is kifejtem, a szakértők szerepe a következő években, évtizedekben mintegy kéz a kézben a különböző tudományágakkal várhatóan rohamos fejlődésen fog keresztül menni és a hatályos szabályozással a jelenlegi helyzet lefedése is időnként nehézségekbe ütközik. Arra keresem tehát a választ, hogy mik azok a gócpontok a jelenlegi szabályozásban, amik nehézségeket okozhatnak, valamint hogy a jövő kihívásaival szembeni küzdelmet milyen rugalmas, de ugyanakkor kellően szabályozott jogi környezet segítségével lehetne megfelelően kezelni. A jelenlegi szabályozás leghatékonyabb módszere ezen problémák leküzdésére a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása. Ezzel az eljárásjogi „trükkkel” a szakértői bizonyítás leghosszadalmasabb szakasza, maga a vizsgálódás ugorható át. Dolgozatom központjában éppen ezért a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának kérdése áll, hiszen jelenleg joggyakorlatunk -és szabályozásunk sem- nem ismer ennél hatékonyabb módszert a fenti problémák kezelésére, így magától értetődőnek tartom, hogy ezen terület csiszolásával érhetjük el a legtöbb eredményt. Rövidtávon legalábbis biztosan.

3. Kutatási módszertan

Szakértő kirendelésére értelemszerűen nem csupán polgári peres eljárásban kerülhet sor. A Pp. a gyakorlatban jelentkező igényekre tekintettel a szakértő alkalmazását nem csak a perben jelentős tények megállapításához, megítéléséhez teszi lehetővé, hanem már a jogvita kereteinek meghatározásához is, azaz a perfelvételi szakban is sor kerülhet szakértő alkalmazására. Ez azért indokolt, mert *„számos esetben előfordul, hogy szakismeret nélkül az sem állapítható meg, hogy az érvényesített jog alapjául feltüntetett tényeket a fél milyen alapon vitatja.”*⁴ Ebből kifolyólag rendkívül széleskörű kutatást kell végeznünk, hiszen úgy, ahogy a kirendelt szakértők a legkülönbözőbb eljárásokban szerepelhetnek, tekintet nélkül a folyamat peres, nemperes, vagy előzetes bizonyításra irányuló voltára, úgy -természetesen- a más eljárásban kirendelt szakértők alkalmazása is igencsak sokrétű lehet.

⁴ Miniszteri indoklás a Pp. 300. §-ához

A Polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (továbbiakban: a hatályos Pp., vagy Pp.) nem sorolja fel azokat a más eljárásokat, amelyben készült szakvélemény felhasználását megengedi, ez arra enged következtetni, hogy amennyiben annak egyéb feltételei adottak gyakorlatilag bármely más eljárásban kirendelt szakértő véleménye felhasználható.⁵

A törvényből nem vonható le olyan következtetés, hogy az csak a hazai eljárásokra terjed ki, ebből kifolyólag a más tagállamban folyó eljárások szintén idesorolhatók.⁶ Ahhoz, hogy más (tag)államban folytatott szakértői eljárások alkalmazhatóságáról értekezhessünk szükséges az EU-s irányelvek⁷ vizsgálata, úgy a tagállamok egymás közötti viszonyai, mint egy esetleges harmadik államban folytatott eljárás implementálása tekintetében. Álláspontom szerint ez a kérdéskör igencsak aktuális, fontos kérdéseket feszeget, ugyanakkor ennek kutatása, illetve esetleges összehasonlítása a hazai szabályozással mindenképp túlmutat a dolgozat tartalmi keretein, így erre most nem is vállalkozom, de ettől függetlenül fontosnak tartom megjegyezni az ilyen eshetőségek fennállását.

A számtalan lehetséges eljárás közül azonban legtöbb figyelmet -értelemszerűen- mégiscsak az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvényben (Kjnp.) szabályozott eljárások érdemelnek, tekintettel arra, hogy ahogy az a törvény indoklásából is kitűnik, ezen eljárásokat éppen ilyen céllal hozták létre.⁸ *„A jogalkotó a közjegyzőségnek alapvetően azt a szerepet szánta, hogy jogszolgáltató hatósági tevékenységgel járuljon hozzá a jogviták elkerüléséhez, és ezzel tehermentesítsék a bíróságokat.”*; *„Az eljárás megalkotásának célja az, hogy ezáltal - a felek választási lehetőségének szélesítése mellett - lehetővé váljon a bíróságok tehermentesítése, azokban az esetekben, amikor az ügyben polgári per vagy büntetőeljárás nincs folyamatban. A törvény hatálybelépését követően azok a jogkeresők, akiknek jogvitájuk lezárásához előzetes bizonyítás szükséges, választhatnak, hogy a bizonyítás lefolytatását a bíróságtól vagy a közjegyzőtől kérik-e.”*⁹ Az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló 2008. évi XLV. törvény (továbbiakban: Kjnp.) a közjegyző előtti

⁵ Molnár Judit - Cséffai Attila Csaba: A más eljárásban kirendelt szakértő véleménye és felhasználása a polgári perben (2024) 341.-349. o.

⁶ Molnár Judit – Cséffai Attila Csaba (2024) 341.-349. o.

⁷ Például: 1206/2001/EK rendelet vagy 1998/468/ EK tanácsi határozat.

⁸ Molnár Judit – Cséffai Attila Csaba (2024) 341.-349. o.

⁹ A Kjnp. indokolása.

előzetes bizonyítási eljárást (17.-20. §), valamint igazságügyi szakértő közjegyzői eljárásban történő kirendelését (21.-27. §) szabályozza.

Tekintettel arra, hogy ezen témák is szoros összefüggésben állnak a dolgozat gerincét kitevő kérdéskörrel vizsgálnunk kell az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről és ezzel összefüggésben a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi XLVIII. törvényt is. Utóbbi nemcsak az igazságügyi szakértők peren kívüli igénybevételére vonatkozó szabályokat állapítja meg, hanem egyben módosítja a polgári perrendtartás rendelkezéseit is a szakértőkre vonatkozó új szabályok figyelembevételével. Értelemszerűen ez a módosítás a Pp.-be már inkorporálódott, ennek köszönhetően a nevezett törvénynek ma már csupán 5 szakasza hatályos, azonban az a tény, hogy ezek még nem veszítették hatályukat - véleményem szerint- érdekes helyzetet teremt, tekintettel arra, hogy a törvény, melynek módosítására volt hivatott már régen erre a sorsra jutott.

II. A szakértők szerepe a polgári eljárásjogban

1. Az intézmény kialakulásának történeti áttekintése

A szakértői bizonyítás -ahogy arra már utaltam- legáltalánosabb értelemben azon szakkérdések megítéléséhez szükséges, amelyek hétköznapi tudással nem, vagy nem megfelelően határozhatóak meg. Ebből kiindulva koránt sem meglepő, hogy a mai értelemben vett szakértői bizonyítás a XIX. század második felében alakult ki.¹⁰ Ebben a tudományágak fejlődése és így specializálódása mellett a szabad bizonyítási rendszer elterjedése játszotta a legnagyobb szerepet.¹¹ A modern gyakorlat kialakulása előtt a szakértők szerepe még meghatározóbb volt, a bíróknak nem volt lehetősége a véleménnyel kapcsolatos aggályait kifejezni, a *iudex facti* tehát kvázi a bíróság felett állt, szemben a mai kisegítő funkciójával.¹² A magyar polgári eljárásjog első kódexe az 1911. évi I. törvénycikk (továbbiakban: az 1911. évi Pp.) volt, amely európai-szinten is kiemelkedő színvonalú volt. Az 1911. évi Pp. szakértőkre vonatkozó szabályai hasonlóságot mutatnak a mai szabályokkal, annak 350. §-a¹³, valamint az új Pp. 300. §

¹⁰ Kengyel Miklós: A magyar polgári eljárásjog, (2014) 316. o.

¹¹ Kengyel Miklós: (2014) 316. o.

¹² Kengyel Miklós: (2014) 316. o.

¹³ „Ha a perben jelentős ténykérdés megítéléséhez vagy szemle teljesítéséhez olyan különös szakértelem szükséges, amelylyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság egy vagy több szakértőt nevez ki.”

(1) bekezdése¹⁴ lényegében szinte fedi egymást. Az 1911. évi Pp. 351. §-a¹⁵ pedig - álláspontom szerint- a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának „előszobájaként értelmezhető, hiszen utóbbi intézmény célja megegyezik a nevezett szakaszban foglalt rendelkezés céljával, ami jelesül az, hogy mindkét megoldás az eljárás gördülékenyebbé tételét hivatott szolgálni. A következő eljárásjogi kódex az 1952. évi III. törvény (továbbiakban: az 1952. évi Pp.) lett. A szocialista törvény természetesen nem lett az állampolgári jogok érvényesülésének fellelegvára, ennek ellenére azonban sok szállal kötődött az 1911. évi Pp.-hez.¹⁶ A törvény 177. § (1) bekezdése¹⁷ nem tartalmaz különös eltérést az új Pp.-hez képest. A további szakaszokba, bekezdésekben (pl. 177. § (5)¹⁸) ugyan találhatunk olyan rendelkezéseket, amelyek a bíróságot a mostani állapothoz képest jelentős többletjogokkal ruházzák fel, ezeket azonban kár lenne vizsgálódásunk tárgyává tenni, tekintettel arra, hogy ezek feltételezhetően sokkal inkább a szocialista állam korlátlan hatalmát voltak hivatottak kiszolgálni, mintsem az eljárásjog szakmai vívmányai lettek volna. Az 1952. évi Pp. ugyan 2018-ig hatályban volt, de a megszámlálhatatlan novelláris változtatások következtében ekkor már nem hasonlított „születés kori” önmagára.¹⁹ A 2016-ban született új Pp. elődjéhez képest legjelentősebb változása az osztott perszerkezet megjelenésében áll, azonban értelemszerűen ezen felül is számos változást hozott az eljárásjog minden területén, így a szakértői bizonyításban is. Ezek közül a legjelentősebb a magánszakértői vélemény hitelességének biztosítása, valamint a más eljárásban kirendelt szakértők intézményének norma szintű szabályozása.

2. A szakértő fogalma és funkciója

A 2016 évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről (továbbiakban: a Szaktv.) bevezető részében alátámasztja a szakértők fontosságáról fentebb írtakat, a jogalkotó

¹⁴ „Szakértőt kell alkalmazni, ha a jogvita kereteinek a meghatározásához vagy a perben jelentős tény megállapításához, megítéléséhez különleges szakértelem szükséges.”

¹⁵ „A perbíróság a szakértők meghallgatását kiküldött vagy megkeresett bíróra bízhatja, ha a meghallgatás a helyszínén történendő szemlével van összekapcsolva, vagy ha a szakértők közvetlen meghallgatása különben nagy nehézséggel jár.”

¹⁶ Király Lilla: Gyorsabb, egyszerűbb, olcsóbb, hatékonyabb? (2019) 34. o.

¹⁷ „Ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki. Rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni, több szakértőt csak különböző szakkérdések felmerülése esetében lehet kirendelni.”

¹⁸ „A bíróság a kirendelt szakértő helyett – akár véleményének előterjesztése előtt, akár az után – más szakértőt rendelhet ki, ha ezt bármely okból szükségesnek tartja. Ha azonban a bíróság a szakértőt a felek egyetértő javaslatára rendelte ki, más szakértő kirendelésének a szakvélemény előterjesztése előtt csak akkor van helye, ha a szakértő a véleményadással késlekedik vagy kizárás okából (178. §) vagy valamely más fontos okból nem járhat el.”

¹⁹ Király Lilla (2019) 34.

így fogalmaz: „A szakértői bizonyítás jelentőségének növekedése szoros összefüggésben áll azzal a fejlődési folyamattal, amely a tudomány és technika terén, valamint ennek hatására a társadalomban az elmúlt évtizedekben végbement. Ennek eredményeként nőtt a különleges szakértelmet igénylő területek száma, a társadalmi viszonyok egyre bonyolultabbá váltak, amely az igazságszolgáltatásban úgy jelent meg, hogy a peres és hatósági eljárások tárgyi és szerkezeti összetétele jelentős változáson ment át. Jellemzővé vált a jogi problémáknak más szakmákhoz tartozó kérdésekkel való összefonódása és emiatt megítélésük egyre nehezebbé válása. Ezzel párhuzamosan a bírósági eljárásokban megnőtt az igény a modern természettudományok eredményeinek a bizonyítási eljárásban történő felhasználása iránt.”²⁰

A Szaktv. 3.§. (1) bekezdése meghatározza mely esetekben szükséges a szakértő alkalmazása, illetve, hogy mi lesz a feladata. „3. § (1) Az igazságügyi szakértő feladata, hogy a hatóság kirendelése vagy megbízás alapján, a tudomány és a műszaki fejlődés eredményeinek felhasználásával készített szakvéleménnyel, a függetlenség és pártatlanság követelményének megtartásával döntse el a szakkérdést, és segítse a tényállás megállapítását.”

A szakértő kirendelése olyan esetekben is szükséges, ha az eljáró bíró rendelkezik az adott szakkérdést érintő speciális – pl. grafológiai – ismeretekkel. Ennek nyilvánvaló oka az, hogy a bíró kompetenciája – az eljárási rend szabályai alapján – csak a jogi kérdések elbírálására terjed ki. A bíró szakértelmén alapuló vélemény egyébként sem minősülhetne bizonyítási eszköznek, mivel arról a fél csak az ügyet lezáró határozatból értesülne, tehát annak érdemi megállapításait eleve nem állna módjában vitatnia a bizonyítási eljárás során.²¹

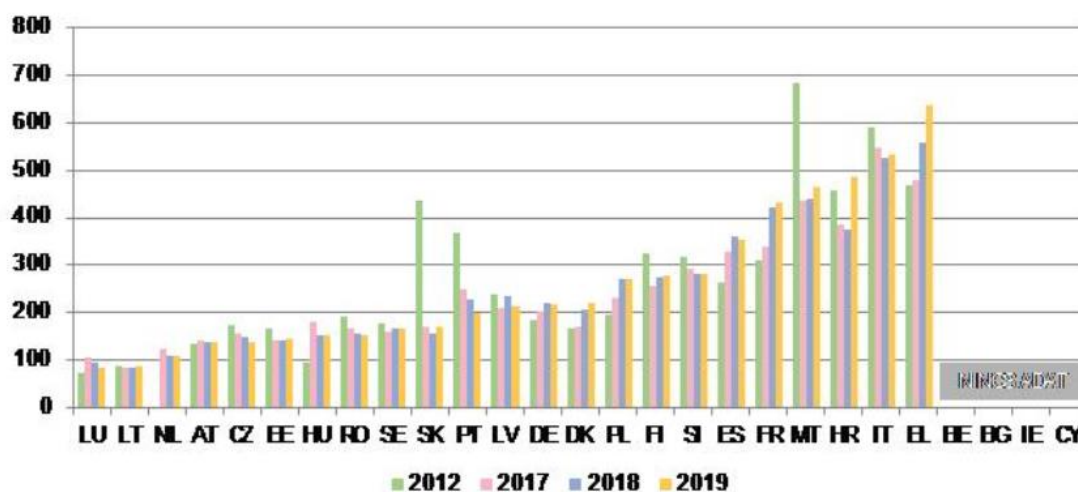
Fontos megemlítenünk azt is, hogy a szakértő kirendelése nem feltétlenül jelenti azt, hogy az eljárás tárgyává tett kérdés nem dönthető el szakértő segítsége nélkül. A jogalkalmazónak tekintettel kell lennie arra, hogy a bíróságokra nehezedő ügyteher gyakorolta nyomás enyhítése céljából a lehető legnagyobb segítséget nyújtsák a bíróknak, így amennyiben a kérdés ugyan eldönthető lenne szakértő nélkül is, de az eljárás elhúzódásával járna szakértő kirendelésére fog sor kerülni. Tipikus példa erre az, ha az adott kérdés hosszas számítások elvégzésével válaszolható meg.²² Arra, hogy

²⁰ Szaktv. bevezető rész.

²¹ Bérces Viktor: A szakértői bizonyítás elvi és gyakorlati kérdéseiről. https://www.mjsz.uni-miskolc.hu/files/6543/13_bercesviktor_r%C3%B6videlt.pdf (letöltve: 2024.10.21.)

²² Bírósági igazgatási szekció: Igazságügyi szakértőkkel kapcsolatos szabályozás és feladatok, lehetséges eszközök az eljárás gyorsítása érdekében. https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/24_dok.pdf (letöltve: 2024.10.21.)

ez a gyakorlat megfelelő-e nehéz lenne fekete-fehér választ adnunk. A CEPEJ²³ 2012 és 2019 között folytatott tanulmánya arra világít rá, hogy az ügyek eldöntéséhez szükséges időben a Európai Unió élmezőnyében tartózkodunk.

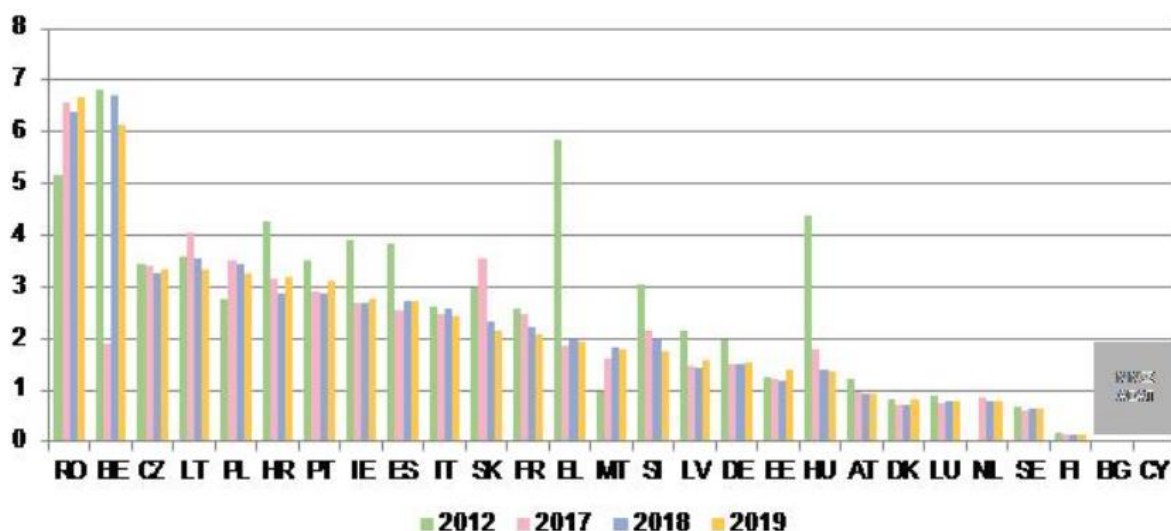
A polgári és kereskedelmi peres ügyek eldöntéséhez szükséges becsült idő első fokon, 2012, 2017–2019 (*) (első fok/napokban)

A fenti táblázat alapján magabiztosan állíthatnánk, hogy a hazai megoldás segíti az eljárások gyors lefolyását, ezzel biztosítva az Emberi Jogok Európai Egyezményének (továbbiakban: EJEb.) 6. cikkében foglalt igencsak absztrakt tisztességes eljáráshoz való jognak, az eljárás észszerű időn belül történő lezárásának „szeletét”. Ezek alapján azt a következtetést vonhatnánk le, hogy a szakértők funkciója az eljárás gyorsítása, ezáltal pedig értelemszerűen a költségek csökkentése.

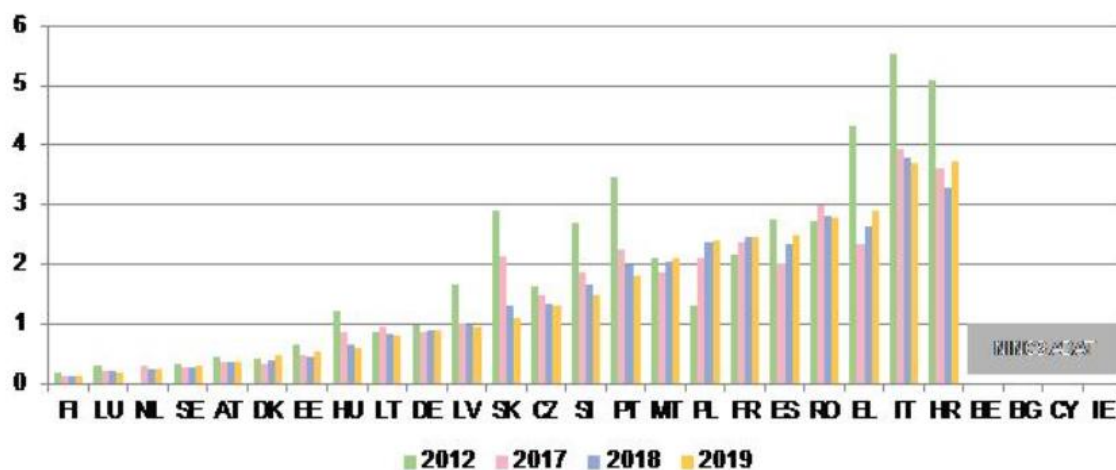
A képlet azonban koránt sem ennyire egyszerű. Amennyiben mélyebbre ásunk az Európai Bizottság 2021. évi uniós eredménytábláról szóló jelentésében²⁴. Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának tett a 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábláról szóló jelentésében láthatjuk, hogy az eljárások időtartama javarészt összhangban áll a beérkező, illetve folyamatban lévő ügyek számával.

²³ European Commission for the Efficiency of Justice

²⁴ Az Európai Bizottság Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának tett a 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábláról szóló jelentése. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52021DC0389> (letöltve: 2024.10.21.)

A beérkező polgári és közigazgatási peres ügyek száma, 2012, 2017–2019 (*) (első fok/100 lakosra vetítve)

A folyamatban lévő polgári és kereskedelmi peres ügyek száma, 2012, 2017–2019 (*) (első fok/100 lakosra vetítve)

A bíróságokra nehezedő ügyteher tehát -értelemszerűen- igencsak rányomja bélyegét az eljárások időtartamára és mindenképp hibás lenne azt a feltételezést levonni, hogy a szakértők kirendelésével kapcsolatos hazai gyakorlatnak köszönhetnénk azt, hogy az ügyek lezárásához szükséges idő tekintetében szép eredménnyel rendelkezünk. Sőt, mi több a szakértő kirendelése, eljárásban való részvétele számos módon lassítja, lassíthatja az eljárás lefolytatását. A szakértő kiválasztása, a szakvélemény határidőben történő előterjesztése, a szakértő meg nem jelenése egyaránt a per elhúzódását eredményezhetik.²⁵

²⁵ Reviczky Renáta: Az ésszerű pertartam kérdései (KK, 2007/5., 3-24. o.) <https://szacikkadatbazis.hu/doc/5263144> (letöltve: 2024.10.21.)

Tekintettel arra, hogy a vizsgálódás tárgyát polgári jogi esetek képezik nem mehetünk el szó nélkül a szakértő eljárásának anyagi vonzatai mellett sem. Természetesen a költségek növekedésével fog járni az, ha szakértő kerül kirendelésre, hiszen egyrészt az ő díjazását meg kell téríteni, másrészt az eljárás elhúzódása a perköltséget növeli, végül, de nem utolsó sorban, pedig a hosszabb eljárás az esetleges ügyvédi munkadíj(ak) növekedésének esélyét is magában hordozza.

Összességében tehát azt mondhatjuk el, hogy a szakértők szerepe minden eljárástípusban jelentősen megnőtt az elmúlt évtizedekben. Az eddigi növekedés ellenére a tudomány(ok) soha nem látott mértékű fejlődése következtében nem lehetnek illúzióink azt illetően, hogy a különleges szakértelmet igénylő területek száma a jövőben még tovább fog nőni, elég csak a mesterséges intelligencia rohamos térnyerésére vagy a közösségi platformok egyre komplexebb világára gondolnunk. Amennyiben ehhez hozzávesszük azt a tény, hogy a szakértők bevonása a jelenlegi szabályozás mellett lassítja az eljárások lefolyását hamar egyértelművé válik, szükséges a témában felmerülő esetleges tisztázatlan kérdések tisztázása, valamint a szabályozás fogyatékoságainak orvosolása. Ezen kérdések megválaszolásához az eljárásban résztvevő összes félnek megkérdőjelezhetetlen érdeke fűződik.

3. A szakértő személye

Az új Pp. 300. §-a meghatározza, hogy ki járhat el szakértőként polgári ügyekben. A nevezett szakasz (2) bekezdése szorosán körülhatárolja, hogy ki rendelhető ki a szakkérdések megfelelő értékeléséhez. Ennek értelmében az igazságügyi szakértőkről szóló törvény szerinti szakértőt vagy az abban meghatározott eseti szakértőt lehet alkalmazni. A Szaktv. értelmező rendelkezései meghatározzák az eseti szakértő fogalmát: *„olyan – az eljárásban megállapítandó vagy megítélendő jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez – megfelelő szakértelemmel rendelkező természetes vagy jogi személy, aki nem igazságügyi szakértő; valamint olyan igazságügyi szakértő, aki az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről szóló rendeletben meg nem határozott szakterületen ad szakvéleményt.”*²⁶

²⁶ Szaktv. 2. § 4.

Az új Pp. 301. §-a meghatározza azokat az eseteket, amelyek fennállása esetén a szakértő ki van zárva az eljárásból²⁷. Ezek lényegében megegyeznek a polgári eljárásjogban általában jelenlévő kizárási okokkal.

Ami a szakértők fogalmát illeti a következőt mondhatjuk el: Szakértőnek nevezzük azt a személyt, aki a bíróság hiányzó szakismeretét kiegészítve, lehetővé teszi a per eldöntése szempontjából jelentős tények megismerését vagy az észlelt tények megfelelő értékelését.²⁸ A hatályos Pp. a szakértői bizonyítás intézményrendszerében három fő kategóriát határoz meg, megkülönböztet magánszakértői, más eljárásban kirendelt szakértői, illetve kirendelt szakértői eljárást. Ezen eljárások közötti döntést a felek hatáskörébe utalja, hiszen amennyiben a magánszakértői bizonyítás mellett döntenek, úgy más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának, vagy újnak kirendelésére már nem lesz lehetőség (kivéve, ha a magánszakértői vélemények aggályossá válnak). A kizáró feltétel fordítva is érvényesül, amennyiben nem indítványozzák a magánszakértői eljárást, úgy a hivatalból kirendelt szakértői bizonyítás után (szemben az 1952. évi Pp. (nem) szabályozásával) már nincs lehetőség magánszakértői vélemény benyújtására, ez a gyakorlat ugyanis az eljárás elhúzódását eredményezte.²⁹

Fontos egyértelművé tennünk, hogy mindig az adott, különleges szakértelmet igénylő tényállítás szempontjából bizonyító félnek minősülő fél dönthet arról, hogy saját tényállítása bizonyítása céljából a szakértő alkalmazásának melyik módját választja.

Ha mindkét fél bizonyító fél, akkor - a Pp. 302. § (4)-(5), illetve 306. § (4) bekezdésében írt korlátok között - lehetséges, hogy az egyik fél magánszakértői

²⁷ „Szakértőként nem járhat el,

a) akire a 12. § a)–c), e) vagy f) pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn,

b) aki az ügyben mint bíró vett részt,

c) aki olyan gazdasági társaságnak vagy szolgáltatónak tagja, alkalmazottja, amely az ügyben szakértőként már korábban eljárta.

(2) Szakértőként nem lehet alkalmazni azt a gazdasági társaságot vagy szolgáltatót, amelynek tagjával vagy vezető tisztségviselőjével szemben a 12. § a)–c) vagy e) pontjában, illetve vezető tisztségviselőjével szemben a 12. § f) pontjában meghatározott kizáró ok és azt a szakértői intézményt, intézetet, testületet, szervet vagy szervezetet sem, amelynek vezetőjével, elnökével szemben a 12. § a)–c), e) vagy f) pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn.

(3) A kizárási okot a bíróság hivatalból veszi figyelembe és azt a szakértő és a fél is köteles a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni.

(4) A bíróság a kizárás tárgyában a felek meghallgatása után határoz. A perben kirendelt szakértő alkalmazása esetén a bíróság a határozata előtt a szakértőt meghallgatja.”

²⁸ Kengyel Miklós (2014) 316. o.

²⁹ Király Lilla (2019) 312. o.

vélemény benyújtásának engedélyezését, míg a másik fél szakértő kirendelését kéri [Pp. 300. § (3) bek.].³⁰

Amennyiben szakértői bizonyítás módozatai közül választásra jogosult bizonyító fél már indítványozta a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének felhasználását, az ellenérdekű fél által tett ilyen, de ettől eltérő, más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye beszerzésére tett indítványa nem lehet alapos, illetve ilyen szakvélemény becsatolása esetén az bizonyítékként nem vehető figyelembe [Pp. 316. § (3) bek.]. Más kérdés, hogy a bizonyító fél ellenfele attól nincs elzárva, hogy a más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményét felhasználva a bizonyító fél indítványa útján szolgáltatott szakvélemény esetleges aggályosságát állítsa.³¹ Álláspontom szerint érdekes jogelméleti viták alapjául szolgálhat a testület fenti gondolatmenete. Egyrésről megállapítja, hogy a Pp. 316. § (3) bekezdés³² alapján nem vehető figyelembe a nem bizonyító fél által indítványozott más eljárásban kirendelt szakértő véleménye. Ugyanakkor a következő mondatban úgy fogalmaz, hogy „más kérdés” ezen szakvélemények felhasználása a bizonyító fél által benyújtott vélemény aggályosság tételéhez. Álláspontom szerint ezen állítások ambivalensek, hiszen amennyiben a nem bizonyító fél által benyújtott szakvéleménynek köszönhetően értékelik aggályosnak a bizonyító fél indítványát, úgy az figyelembe lett véve. Ezt az új Pp. magánszakértői vélemények aggályosságát taglaló része is alátámasztja: A magánszakértői vélemény aggályos, ha közte és az ellenfél magánszakértői véleménye között szakkérdésben ellentét áll fenn, és az a)–d) pontban foglalt okok egyik magánszakértői vélemény tekintetében sem állnak fenn.³³ Nyilvánvaló, hogy itt nem magánszakértői véleményről van szó, azonban tekintettel arra, hogy a fél (felek) indítványa szükséges a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának elfogadásához, így ezen szabályok alkalmazása indokolt. Ebben az esetben pedig nem állíthatjuk azt, hogy a nem bizonyító fél által indítványozott más eljárásban kirendelt szakértő véleménye ne került volna értékelésre, hiszen máskülönben nem lenne aggályos a szakvélemény.

³⁰ Civilisztikai Kollégiumvezetők 2017. november 20-21-ei Országos Tanácskozásának 43. állásfoglalása a 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) rendelkezéseivel kapcsolatban a bírák helyi képzéseinek felmerült jogértelmezési problémá(k)ról

³¹ A hatályos Pp. konzultációs testület 19. állásfoglalás

³² „A kizárt vagy a kirendelés alól felmentett szakértő szakvéleménye, az aggályos magánszakértői vélemény vagy kirendelt szakértőtől származó szakvélemény, valamint törvény rendelkezése ellenére vagy a jelen fejezetben foglalt rendelkezések megsértésével benyújtott magánszakértői vélemény vagy más eljárásban kirendelt szakértőtől származó szakvélemény a perben bizonyítékként nem vehető figyelembe.”

³³ Új Pp. 316. § (2) e,

Summa summarum azt mondhatjuk el, hogy alapvetően a bizonyító félnél „pattog a labda” a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazását illetően, azonban -véleményem szerint- a nem bizonyító fél is rendelkezik ilyen jogosultsággal. Ezt az álláspontom arra a fentebb kifejtett gondolatmenetemre alapozom, miszerint a nem bizonyító fél által aggályossá tétel céljából indítványozott szakértői vélemény felhasználása folytán ez a fél is rendelkezik indítványozási jogosultsággal.

4. Magánszakértő alkalmazása

A magánszakértői eljárást a Pp. 302. § (1) bekezdése³⁴ szabályozza, majd a további szakaszok meghatározzák a procedura pontos menetét. Ennek alapján a magánszakértői út igénybevétele tehát általános lehetőség, azzal, hogy a törvény meghatározhat olyan eseteket, amelyek ez alól kivételt képeznek. Ilyen kivételt képező eset például a személyi állapotot érintő perek esete, amelyekkel kapcsolatban a Pp. 434. § (5) bekezdése³⁵ közös szabályként zárja ki a magánszakértő alkalmazásának lehetőségét. Szakértői bizonyítás esetén a bizonyító fél által előterjesztett bizonyítási indítvány tartalma határozza meg a szakértői bizonyítás módját és menetét: ha bizonyítási indítványában magánszakértői vélemény benyújtását javasolja, ezzel az ellenérdekű fél számára is lehetőséget teremt magánszakértő igénybevételére. Ha azonban szakértő kirendelését vagy más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazását indítványozza, a magánszakértő alkalmazásának nincs helye a perben, tehát az ellenérdekű fél sem csatolhat magánszakértői véleményt a perben keletkezett szakvéleményben foglaltak cáfolatára. Ez a fajta egyenrangúság megkövetelte a szakvélemények garanciáinak kiegyensúlyozottságát is. Tekintettel arra, hogy a magánszakértői vélemény egy a peres fél és a szakértő között létrejövő megbízási jogviszony alapján kerül kiállításra magától értetődő, a törvénynek garanciát kell nyújtania ez ilyen szakvélemények hitelességének igazolására. A korábbi szabályozás nem volt alkalmas ezen garanciák biztosítására, így a magánszakértői vélemények értékelése is kérdéses volt, a gyakorlat csupán abban volt egységes, hogy alkalmasak lehetnek a kirendelt szakértői vélemény kétségesse tételére. A törvényhozó -reagálva a felmerülő igényekre- a Szaktv. 52–53 §-okban foglalt eltérésekkel magánszakértőkre is alkalmazni rendelte a kirendelt szakértőkre irányadó szabályokat. Ez a rendelkezés a korábbi törvényhez képest

³⁴ Ha jogszabály eltérően nem rendelkezik a fél a megbízása alapján eljáró szakértő (a továbbiakban: magánszakértő) által készített szakvélemény (a továbbiakban: magánszakértői vélemény) benyújtását indítványozhatja.

³⁵ 434.§ (5) A perben magánszakértői bizonyításnak nincs helye.

minőségi elmozdulást jelent, tekintve, hogy a magánszakértő jogaira és kötelezettségeire a törvény garanciális rendelkezései irányadók. A szakértői törvény tehát egy olyan rendszert szándékozott kialakítani, melyben nincs különbség a szakértő „igénybevétele” szempontjából: ugyanolyan objektív tevékenységet kell kifejtenie akkor is, ha kirendelés alapján, és abban az esetben is, ha valamely fél megbízása alapján végzi a szakértő a munkáját. Ennek eredményeképp napjainkra bizonyító erő szempontjából nincs különbség a kirendelt szakértői és a magánszakértői vélemény között, a kirendelt szakértő korábbi szuperioritása csupán annyiban maradt meg, hogy az aggályossá váló magánszakértői véleményeket segítségével rendezi a jogalkalmazó. Fenti következtetéseimet a Pp. nagykommentárja is alátámasztja. *A bíróság felhasználhatja azonos tényállás mellett, azonos szakkérdés eldöntésére a más ügyben beszerzett szakvéleményt is, feltéve, hogy azt a tárgyalás anyagává teszi és a felek megismerhetik. Lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, ha a bíróság nem biztosítja a félnek a szakvélemény megismerését és az arra vonatkozó észrevétel előterjesztésének lehetőségét.*³⁶

5. Más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása

A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása a felek rendelkezési jogába utalt kérdés, tehát amennyiben a peres fél úgy dönt, akkor -a Pp. 270. §³⁷-nak megfelelően- indítványozhatja a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazását. Ez a döntés egyúttal értelemszerűen választás is a bizonyítási eszközök között, tehát -mint ahogyan azt fentebb is kifejtettem- amennyiben más eljárásban kirendelt szakértővel kíván bizonyítani a fél, később nem lesz lehetősége ezen változtatni, hiszen ez az eljárás idejét és költségeit egyaránt jelentősen növelné. Fontos leszögeznünk, hogy a fél más eljárásban kirendelt magánszakértő véleményét nem, csak és kizárólag kirendelt szakértő szakvéleményét használhatja fel.³⁸ Ha a bíróság az erre irányuló indítványnak helyt ad, úgy vagy az indítványozó felet hívja fel a szakvélemény beterjesztésére, vagy maga intézkedik annak beszerzése felől.³⁹ Fontos megjegyeznünk, hogy a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazását ugyan csak az új Pp. emelte törvényileg

³⁶ Nagy Adrienn, In: Wopera Zsuzsa (szerk.): Nagykommentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez

³⁷ „(1) A bíróság felhasználhatja a más eljárásban beszerzett bizonyítékot – ideértve a fél más eljárásban tett tényállítását is –, kivéve, ha a bizonyítás felvételének a módja, az eljárás sajátosságait leszámítva, e törvény rendelkezéseibe ütközik.”

³⁸ Király Lilla (2019) 314. o.

³⁹ Király Lilla (2019) 315. o.

szabályozott normává, azonban a gyakorlat korábban is ismerte ezt az intézményt, sőt mi több, a Debreceni Ítéltábla elvi jellegű döntésével is megerősítette.⁴⁰ Az így felhasznált szakvélemények azonban csupán okiratként voltak értékelhetőek, készítőjük pedig csupán tanúként volt meghallgatható, ezért -is- volt szükséges az új Pp. által bevezetett törvényi szabályozás.⁴¹

III. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása a polgári (peres) eljárásban

306. § [Más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása] A bizonyító fél a más eljárásban kirendelt szakértőnek a szakkérdés tárgyában készített szakvéleménye felhasználását indítványozhatja.

1. Bevezetés

A törvény a szakértői bizonyítás egy a gyakorlatban széles körben alkalmazott módjaként lehetővé teszi, hogy a bizonyító fél a peres eljárástól eltérő eljárásban, ugyanazon szakkérdés vonatkozásában készült szakvéleménnyel bizonyítson. Ezzel ugyanis a perben megtakarítható a szakértő kirendelésével szükségszerűen együtt járó idő és költség egy jelentős része. A törvény a szóba jöhető eljárások körét nem szűkíti le a polgári eljárásra, így például egy büntetőeljárásban készült szakvéleményt is fel lehet használni, továbbá a bizonyító fél e szabályok szerint bizonyíthat az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről szóló törvény vagy az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló törvény alapján eljáró szakértő szakvéleményével is.⁴²

Mint ahogy arra fent is kitértem, a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása törvényi szinten ugyan nívóma az új Pp.-nek, azonban a gyakorlat korábban is ismerte, sőt, előszeretettel alkalmazta az intézményt, az ilyen szakvélemény felhasználása ugyanis számottevő módon kihatott az eljárás gyorsabb és gazdaságosabb lebonyolításáért.⁴³ Ezt támasztja alá például a BDT 2006. 1483.⁴⁴

⁴⁰ Molnár Judit - Cséffai Attila Csaba: A más eljárásban kirendelt szakértő véleménye és felhasználása a polgári perben (2024) 341.-349. o.

⁴¹ Uo.

⁴² Az új Pp 306. §-hoz fűzött indokolás

⁴³ Molnár Judit - Cséffai Attila Csaba (2024)

⁴⁴ *A bíróság felhasználhatja azonos tényállás mellett, azonos szakkérdés eldöntésére a más ügyben beszerzett szakvéleményt is, feltéve, hogy azt a tárgyalás anyagává teszi és a felek megismerhetik. Lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, ha a bíróság nem biztosítja a félnek a szakvélemény megismerését és az arra vonatkozó észrevétel előterjesztésének lehetőségét.*

Ennek a bírói gyakorlatból kiolvasható minimális feltétele a lényegében azonos tényállás, a ténykérdés egyezősége, a szakvéleménynek a tárgyalás anyagává tétele, a készítés és a felhasználás közötti viszonylag rövid időköz, valamint a megismerés és a kérdésfeltevés lehetőségének a biztosítása.⁴⁵ Összességében tehát öt feltétel honosodott meg a gyakorlatban. A kérdés tárgyalás anyagává tételének kötelező jellegét a Kúria Kfv. 37.655/2023/9. számú precedensértékű határozata erősíti meg.⁴⁶

Érdekesség, hogy (például) a BDT 2023. 4608.⁴⁷, valamint a Debreceni Ítéltábla Gf. 30.011/2023/35. határozata⁴⁸ szerint nem követelménye a más eljárásban készült szakvélemény felhasználásának az, hogy az eljárás, amelyből származik kontradiktórius legyen. Véleményem szerint ez egyrésztől vethet fel aggályokat, hiszen nem tudhatjuk hogy az ellenérdekű fél esetleges aktív részvétele mellett is ez a szakvélemény született-e volna. Másrésztől azonban természetesen érvényesül a kontradiktórius jelleg azzal, hogy az „új” eljárásban már minden lehetőség adott arra, hogy -amennyiben indokolt- aggályossá tegyék az adott szakvéleményt.

2. Milyen „más” eljárásban kirendelt szakértő alkalmazható?

A Pp. 306. §-a nem sorolja fel az érintett eljárásokat, így a szakértői bizonyítás szempontjából minden olyan eljárás (például más polgári vagy büntetőper, szabálysértési eljárás vagy választottbírói eljárás) szóba jöhet, ahol a szakkérdés tekintetében szakértő kirendelésére került sor. A fél így bizonyíthat a pert megelőző nemperes eljárásban a bíróság vagy a közjegyző által külön jogszabályok (az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről és ezzel összefüggésben a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi XLVIII. törvény és a Kjnp.) szerint kirendelt szakértő szakvéleményével is. A Pp. szerint nem feltétel, hogy az eljárás egyébként befejeződjön.⁴⁹ Ebből következik, hogy szükséges foglalkoznunk úgy a nemperes, mint a peres eljárásokban kirendelt szakértők kérdésével.

⁴⁵ Molnár Judit - Cséffai Attila Csaba (2024)

⁴⁶ A döntés elvi tartalma: Más perben kirendelt szakértő véleménye az ítélet meghozatalakor törvényesen csak akkor használható fel, ha azt a bíróság az eljárási rendelkezéseknek megfelelően a per anyagává teszi.

⁴⁷ A közjegyző által a nemperes eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének minősül, és mint ilyen a perben felhasználható. Nem teszi aggályossá a más eljárásban kirendelt szakértő véleményét önmagában az a tény, hogy abban az eljárásban nem volt biztosított a felek kölcsönös részvételének a lehetősége.

⁴⁸ A határozat elvi tartalma: A közjegyzői nemperes eljárásban a felek kölcsönös részvételét nem biztosító szakvélemény, önmagában emiatt nem minősül aggályosnak.

⁴⁹ Nagy Adrienn, In: Wopera Zsuzsa (szerk.): Nagykomentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez

2. 1. Nemperes eljárásban kirendelt szakértők

Első körben vizsgáljuk meg a nemperes eljárásban kirendelt igazságügyi szakértők helyzetét. Mindenekelőtt fontos tisztáznunk, hogy mely jogszabályok adják ezen intézmény kereteit, merre szükséges összpontosítanunk vizsgálódásunkat. A fenti eljárást egyfelől a(z) 2005. évi XLVIII.-as, az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről és ezzel összefüggésben a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló törvényben találjuk. Az 1952-es Pp. módosítására azon okból volt szükség, ami miatt napjainkban különös figyelmet szükséges fordítanunk a szakértői eljárások gördülékenyebbé tételére. *„A társadalmi, technikai változások folytán minden eddiginél jobban felértékelődött a szakértők szerepe az igazságszolgáltatásban. Egyre több az olyan büntető- vagy polgári eljárás, amelyben szakértőt kell igénybe venni, mivel a bíróság az ügy eldöntése szempontjából releváns tényeket kellő szakértelem hiányában nem tudja értékelni. Az igazságügyi szakértők feladatukat a jelenlegi szervezeti keretek között, a meglévő díjazás mellett ma már nem tudják teljes mértékben ellátni, a szakértői tevékenység nem tudja betölteni az igazságszolgáltatásban nélkülözhetetlen szerepét.”*⁵⁰ A szabályozás tehát a tudományos ismeretek szélesedése következményeként, a bírósági szervezetrendszer tehermentesítése céljából jött létre, azzal ugyanis, hogy lehetőséget biztosít a feleknek a peres eljáráson kívüli szakvélemény indítványozására megalapozottabb, széleskörűbb tudás birtokában indíthatják meg a peres eljárást.⁵¹ Ennek -véleményem szerint- egyértelmű következménye a feleslegesen, jogalap nélkül indított eljárások számának csökkenése, hiszen amennyiben az alapvetően vesztes pozícióból induló felperes erről a helyzetéről szakértő által kiállított „igazolással” fog rendelkezni, úgy feltételezhetően nem indít majd feleslegesen peres eljárást, ezzel csökkentve a bíróságokra nehezedő ügyterhet. Persze másik oldalról megközelítve a dolgot, amennyiben a nemperes bizonyítás a jövőbeli felperes számára kedvező eredményt hoz, akkor nő a peres eljárás esélye. Értelemszerűen az új Pp., valamint a Kjnp. jócskán csökkentette a 2005. évi XLVIII. törvény alkalmazhatósági körét, annak számos szakaszát hatályon kívül helyezték, így annak eredeti 16 szakaszából ma már csupán 5 hatályos. Mindezzel együtt természetesen nem hagyhatjuk figyelmen kívül a

⁵⁰ 2005. évi XLVIII. törvény indokolása

⁵¹ 2005. évi XLVIII. törvény indokolása

szóban forgó jogszabályt, hiszen egyrészt mintegy zászlóvivőként utat nyitott a szakértői eljárás alkalmazásának kiszélesedése előtt, másrészt napjainkban is alkalmazzák.⁵²

Az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről a Kjnp. is rendelkezik. A törvény szerint akkor kérhető igazságügyi szakértő kirendelése, ha a kérelmező számára jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához különleges szakértelem szükséges. Az eljárások megkettőződésének elkerülése érdekében a törvény kizárja az eljárás megindítását, ha abban a kérdésben, amelyre a szakértői véleményt be kívánják szerezni a kérelmező által vagy ellene indított más bírósági eljárás, vagy a kérelmező ellen indított büntetőeljárás van folyamatban. Amennyiben a kérelmező e rendelkezést megsértve kéri a közjegyző eljárását, az így készült – lényegében jogszabálysértő – szakvélemény bírósági eljárásban nem használható fel. A szakértő kirendelésére irányuló eljárásban bizonyításnak nincs helye.⁵³ Az eljárások megkettőződésének tilalma a 2015. 74.-es számú BH-ban (is) megerősítést nyer.⁵⁴

2. 2. A Kjnp. és a 2005. évi XLVIII. törvény az igazságügyi szakértő kirendeléséről összehasonlítása

A két törvény, tehát a Kjnp. és a 2005. évi XLVIII. törvény igazságügyi szakértő kirendeléséről szóló rendelkezései nagyon egybevágóak. A Kjnp. 21. § (1) – (2) bekezdése⁵⁵, valamint a 2005. évi XLVIII. törvény 1. § (1) – (2) bekezdése⁵⁶ gyakorlatilag teljesen megegyezik, a különbség csupán abban leledzik, hogy a közjegyzőtől, vagy pedig a bíróságtól kérhető-e a szakvélemény. Összességében

⁵² Pl. Kúria Kfv. 35.074/2015/7.

⁵³ 2008. évi XLV. törvény indokolása

⁵⁴ „Nincs helye közjegyzői előzetes bizonyítás keretében szakértő kirendelésének, ha a csődeljárásban az ingatlan forgalmi értékének meghatározására irányuló kifogás alapján eljárás van folyamatban.”

⁵⁵ „(1) Ha a kérelmező számára jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, a közjegyzőtől igazságügyi szakértő (e címben a továbbiakban: szakértő) kirendelése kérhető.

(2) * Az (1) bekezdés szerinti kérelmet a közjegyző visszautasítja, ha abban a kérdésben, amelyre a szakértői véleményt a kérelmező be kívánja szerezni, a kérelmező által vagy ellene indított más bírósági eljárás, vagy a kérelmező ellen indított büntetőeljárás van folyamatban. Az e rendelkezés ellenére készült szakvélemény a kérelmező által vagy ellene indított bírósági eljárásban, illetve a kérelmező ellen indított büntetőeljárásban nem használható fel.”

⁵⁶ „(1) Ha a kérelmező számára jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez különleges szakértelem szükséges, a bíróságtól igazságügyi szakértő (a továbbiakban: szakértő) kirendelése kérhető.

(2) Az (1) bekezdés szerinti kérelem nem nyújtható be, ha abban a kérdésben, amelyre a szakértői véleményt a kérelmező be kívánja szerezni a kérelmező által vagy ellen indított más bírósági eljárás, vagy a kérelmező ellen indított büntetőeljárás van folyamatban. Az e rendelkezés ellenére benyújtott kérelem alapján készült szakvélemény bírósági eljárásban nem használható fel.”

tehát azt állapíthatjuk meg, hogy a nemperes eljárásokban kirendelt szakértők működése, szabályozásuk, illetve azok célja között -a gyakorlat szempontjából- nem sok különbség állapítható meg arra tekintettel, hogy közjegyző, vagy bíróság előtt indítványozzák az eljárást.

2. 3. A közjegyző előtti előzetes bizonyítás

A nemperes eljárások közül feltétlen vizsgálnunk kell még a közjegyző előtti előzetes bizonyítást. Ehhez mindenekelőtt tisztáznunk szükséges az előzetes bizonyítás intézményének kereteit. A törvény szerint a bizonyítás foganatosítására az osztott perszerkezetben az érdemi tárgyalási szakban kerül sor. Adódhatnak azonban olyan váratlan, vagy előre nem látott körülmények, amelyek szükségessé tehetik a bizonyítási eljárás előbbre hozatalát. *„Az előzetes bizonyítás szabályai szerint a kérelem folytán a bizonyítás foganatosítására sor kerülhet a perindítás előtt, vagy a perindítást követően, a keresetlevél perfelvételre alkalmasságától kezdődően is.”*⁵⁷ Az eljárás során érdemi döntésre nem kerül sor, annak célja „csupán” a bizonyítékok összegyűjtése.⁵⁸ Az új Pp. 334. §-a határozza meg azokat az eseteket, amikor előzetes bizonyításra kerülhet sor. Három esetkört szükséges vizsgálnunk, először is azokat a scénáriókat, amelyekben a bizonyítás a per folyamán, illetve annak későbbi szakaszában nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna⁵⁹. Erre azokban az esetekben lehet eredménnyel hivatkozni, ha -okkal- feltételezhetjük, hogy a (tárgyi) bizonyítékok az érdemi tárgyalási szakban lefolytatott bizonyítás esetén már nem állnának rendelkezésre, ha az érintett személyek vonatkozásában állna be olyan változás, ami a későbbi részvételüket megnehezítené, lehetetlenné tenné.⁶⁰ A tanúk előzetes bizonyításban történő meghallgatása egészen Justinianusig nyúlik vissza, ugyanis a XC. novella 9. fejezete lehetővé tette a tárgyalás előtti, jegyzőkönyvbe vett meghallgatást, ha a tanú elvesztésétől lehetett tartani.⁶¹ A második pontba azok az esetek tartoznak, amelyek esetén a bizonyítás előzetes lefolytatása a per elkerülését, illetve észszerű időn belül történő befejezését elősegíti.⁶² Láthatjuk, hogy a jogalkotó

⁵⁷ Az új Pp. indokolása.

⁵⁸ Reviczky Renáta: Az előzetes bizonyítás. In: Varga István(szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. (2018) 1434. o.

⁵⁹ Új Pp 334. § a, pont.

⁶⁰ Ilyen eset lehet például az, ha meghallgatni kívánt személy életkora vagy egészségi állapota miatt

⁶¹ Reviczky Renáta. In: Varga István (szerk.) (2018) 1435. o.

⁶² Pp. 334. § b, pont.

meglehetősen absztrakt módon határozza meg az előzetes bizonyítás elrendelésének ezen csoportját. Az új Pp. 334. § b, pontjára hivatkozás tehát egyfajta gumiszabályként, elméletileg szinte minden esetben helytálló lehet, hiszen a per eldöntéséhez szükséges bizonyítékok mielőbbi beszerzése magától értetődő módon az eljárás gyorsabb befejezését fogja eredményezni. Tekintettel arra, hogy az előzetes bizonyítás lefolytatása koránt sem biztos, hogy a későbbiekben perlést fog eredményezni nehéz olyan szituációt elképzelnünk, amelyben annak lefolytatása a(z esetleges) per minél előbbi eldöntését, ezzel együtt a bíróság tehermentesítését ne segítené elő. Végül, de nem utolsó sorban azt kell vizsgálnunk, hogy a bizonyítás előzetes lefolytatását mikor engedi meg jogszabály.⁶³ Ide sorolhatók például a gondnoksági perek⁶⁴ egyes szerzői joggal kapcsolatos jogviták⁶⁵, egyes szabadalombitorlási ügyek⁶⁶ vagy egyes védjegybitorlási ügyek^{67, 68}

A közjegyző előtti előzetes bizonyítás kérdésében a Kjnp. 19. §. mindenképp visszautal a Pp. 334. §.-ra, azzal hogy az ott foglalt esetekben lehet helye az eljárásnak. Ezt még azzal egészíti ki, hogy lehetőség van a bizonyítás lefolytatására, ha a kérelmezőnek bizonyíték beszerzéséhez – különösen jelentős tény vagy állapot megállapításához – jogi érdeke fűződik⁶⁹. Véleményem szerint ez némiképp egybevág a Pp. 334. § c, pontjával, hiszen ugyanúgy számos lehetőséget biztosít a kérelmezőnek az eljárás indítványozására. Nem határozható meg pontosan azon esetek köre, amelyekben fennáll a kérelmező jogi érdeke, hiszen ugyanúgy, ahogy a Pp. 334. § c, pontja esetében nehezen elképzelhető olyan eset, hogy a bizonyítékok mielőbbi beszerzése ne szolgálja az eljárás előrehaladását, itt is nehéz elképzelni, hogy a kérelmezett előzetes bizonyításhoz ne fűződne jogi érdeke a félnek, hiszen ha csupán annyi a célja, hogy ezzel bizonyosodjon meg esetleges perlés esetére vonatkozó győzelmi esélyeiről, - álláspontom szerint- már akkor is jogi érdeke fűződik a folyamathoz.

⁶³ Pp. 334. § c, pont.

⁶⁴ Pp. 441. § (1) bekezdés.

⁶⁵ A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 94/A. § (9)–(13) bekezdése.

⁶⁶ A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 104. § (10) bekezdése.

⁶⁷ A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény 95. § (10) bekezdése.

⁶⁸ Pp. nagykommentár.

⁶⁹ Kjnp. 17. § (1) bekezdés b, pont.

3. Összegzés

Összességében tehát azt mondhatjuk el az előzetes bizonyítási eljárásokról, hogy azok rendkívül széles körben kérvényezhetők köszönhetően a fent említett gumiszabályoknak. Ezen eljárások vizsgálata azért különösen fontos, mert egyfelől céljuk egybevág a más eljárásban kirendelt szakértők alkalmazásával, ami -ahogy arra már kitértem- a pergazdaságosság, azaz hogy a peres eljárások idejét, ezáltal költségeit csökkentsék. Másrésztől azért volt szükséges vizsgálatuk és gyors bemutatásuk, mert tekintettel arra, hogy a más eljárásban kirendelt szakértők „származási helye”, azaz azon eljárások köre, amelyekben készült szakvéleményük felhasználható nincs behatárolva, így ezen eljárások is alanyai lehetnek a kirendelésnek.

IV. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása, annak általános szabályai, keretei, valamint esetleges fogyatékoságai

1. Általános szabályok

Mielőtt belekezdenénk a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának keretszabályainak összefoglalásába szükséges tisztáznunk a fogalom jelentését. Az elnevezés arra utal, hogy egy más eljárásban kirendelt szakértő kirendelésére kerül sor. Ebből -a megfelelő ismeretek hiányában- következtethetnénk arra is, hogy egy másik eljárásban kirendelt szakértő teljeskörű alkalmazására fog sor kerülni (például az ott mutatott kompetenciái miatt). A valóságban azonban -értelemszerűen- az ott, tehát a más eljárásban a szakértő által készített szakvélemény újbóli alkalmazására kerül sor, azzal, hogy bizonyos keretek között lehetőség van annak bővítésére, finomítására.

A fogalmi bizonytalanság tisztázását követően fontos -újra- összefoglalnunk ezen eljárás kereteit. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása egyenrangú a magánszakértő és a kirendelt szakértő alkalmazásával, így amennyiben van más eljárásban kiállított szakvélemény, amely a kritériumoknak megfelelően megegyezik a bizonyítani kívánt kérdéssel, úgy a bizonyító fél választásán múlik, hogy mely módszert választja.⁷⁰ Értelemszerűen amennyiben az egyik mellett teszi le a voksát, döntése a Pp. 306. (4) bekezdése értelmében később nem megváltoztatható. A Pp. nem szabályozza, hogy milyen másik eljárásban kirendelt szakértő szakvéleménye jöhet szóba, használható fel, ennek következtében bármilyen más eljárásban kirendelt

⁷⁰ Parlagi Mátyás: Szakértők. In: Varga István(szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. (2018) 1294. o.

szakértő szakvéleménye alkalmazható. Ebből következően lehetőség van más polgári eljárásban, büntetőeljárásban, közigazgatási eljárásban, a 2005. évi XLVIII. törvény alapján vagy a Kjnp. alapján kirendelt szakértő szakvéleménye is.⁷¹ Az eljárások sokszínűsége ellenére van ami nem változik, jelesül az, hogy csak kirendelt szakértő szakvéleménye értékelhető ekként, magánszakértőé nem. Varga szerint a magánszakértők kizárása némiképp érthetetlen, hiszen amennyiben az a másik eljárásban alkalmas volt arra, hogy betöltse rendeltetésszerű szerepét, úgy mi akadályozza meg ebben az új eljárásban?⁷² Ezt a gondolatmenetet támasztja alá a Pp. nagykommentár fent idézett része, melynek értelmében az új szabályozás egyértelműen azt hivatott szolgálni, hogy a magánszakértői, illetve kirendelt szakértői vélemények egyenrangúként jelenjenek meg az eljárásokban. Ennek fejében valóban érthetetlen a jelenlegi szabályozás, hiszen az önmagát cáfolja, egyfelől egyenrangúnak igyekszik feltüntetni a nevezett bizonyítási formákat, másfelől viszont, ugyan nem kifejezetten, de egyértelműen megkülönböztetést tesz közöttük. Véleményem szerint azonban - ahogy arra fentebb is kitértem- tekintettel arra, hogy a magánszakértői vélemény egy megbízásos jogviszony keretein belül jön létre hiába adottak elméletben a törvényi garanciák, jóval nagyobb az esélye egy ilyen vélemény részlehajló jellegének, előfordulhat ugyanis, hogy a más eljárásban a magánszakértői vélemény csupán azért nem vált aggályossá, mert az ellenérdekű fél erőforrásai nem tették lehetővé annak cáfolatát, vagy egyszerűen csak nem volt hozzá szükség a jogvita eldöntéséhez. Ezen okok miatt álláspontom szerint a Pp. magánszakértőket kizáró szabályozása indokolt. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása bizonyítási indítványhoz kötött, ami perfelvételi nyilatkozatnak minősül, így a Pp. 194. § (1) bekezdés⁷³ értelmében csupán a perfelvételt lezáró végzés meghozataláig terjeszthető elő.

2. A más eljárásban kirendelt szakértőt alkalmazó eljárások menete

A Pp. 306. § (1) bekezdése alapján a bizonyító fél a más eljárásban kirendelt szakértőnek a szakkérdés tárgyában készített szakvéleménye felhasználását indítványozhatja, mely normaszöveget a Pp. 300. § (1) bekezdésével, a 275. § (1) bekezdésével, valamint a 276. § (1) és (5) bekezdésével együtt kell alkalmazni.⁷⁴ A törvény, illetve a Kúria Konzultációs Testületének állásfoglalása szerint tehát csupán a

⁷¹ Parlagi Mátyás. In: Varga István (szerk.), (2018) 1295. o.

⁷² Parlagi Mátyás: Szakértők. In: Varga István (szerk.), (2018) 1296. o.

⁷³ Ha a felek a perfelvételi nyilatkozataikat megtették, és a perfelvételi tárgyalás elhalasztásának nincs helye, a bíróság a perfelvételt végzéssel lezárja; a bíróság e végzéséhez kötve van.

⁷⁴ Molnár Judit - Cséffai Attila Csaba (2024)

bizonyító fél indítványozhatja a szakértő alkalmazását, az ellenérdekűnek csupán ennek aggályossá tételére van lehetősége. (Ez -ahogy fentebb kifejtettem- álláspontom szerint érdekes kérdéseket vet fel.) Amennyiben több bizonyító fél van a perben, úgy Cséffai Attila és Molnár Judit véleménye alapján -a Pp. 306. § (1) bekezdés értelmében- mindegyikük jogosult lehet az indítványra, azzal, hogy a bizonyítékok mérlegelése során a szakvélemények tartalmát annak függvényében kell majd értékelni, hogy az adott kérdésben ki minősült bizonyító félnek.⁷⁵ Ezzel szemben Parlagi Mátyás arra az álláspontra helyezkedik, hogy tekintettel a Pp. arra irányuló törekvésére, hogy ne alakulhasson ki olyan helyzet, amelyben a bíróságnak két szakvéleményt kell egymással összevetnie -hiszen a szakvélemény intézménye eleve olyan kérdések megválaszolására hivatott, amelyekben a bíróság nem rendelkezik kompetenciával, így tőle nem is elvárható azok helyes elbírálása, összevetése- több bizonyító fél esetében is csak ugyanazon más eljárásban készült szakvélemény értékelése indítványozható.⁷⁶ Álláspontom szerint a szabályozás ezen szegmense komoly problémákkal küzd, de legalábbis nem megfelelően összefésült szabályok alkotják. (Lásd lejjebb) Az indítványnak meg kell felelnie bizonyos követelményeknek ahhoz, hogy a jogalkalmazó annak helyt adjon. Csak más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazása indítványozható, valamint fontos, hogy a perben jelentős szakkérdés tárgyában keletkezettnek kell lennie a felhasználni kívánt szakvéleménynek. Ezt követően a Pp. 306. § (2) bekezdésének⁷⁷ megfelelően a bíróság főszabály szerint felhívja a felet, hogy szolgáltatssa számára a szakvéleményt, azonban amennyiben az „célszerű” ő maga is beszerezheti azt. A szakvélemény beszerzése utáni eljárást a Pp. specifikusan nem szabályozza, így arra egyfelől az általános⁷⁸, másrészt a más eljárásban felvett bizonyítás eredményének felhasználására vonatkozó szabályok⁷⁹ lesznek alkalmazandók. A Pp. 306. §. (3) bekezdése⁸⁰ értelmében a feleknek módjuk van kérdések feltevésére, akár a szakvélemény aggályossága, akár a szakértővel nem közölt lényeges perbeli adat okán. A kérdések feltevése aggályosság kiküszöbölése vagy

⁷⁵ Molnár Judit - Cséffai Attila Csaba (2024)

⁷⁶ Parlagi Mátyás: Szakértők. In: Varga István (szerk.), (2018) 1296. o.

⁷⁷ „Ha a bíróság az indítványnak helyt ad, a bizonyító fél köteles a szakvéleményt a bíróság felhívásában meghatározott határidőn belül benyújtani, vagy ha az célszerű, a bíróság intézkedik a szakvélemény beszerzése iránt.”

⁷⁸ Pp. 110. §.

⁷⁹ Pp. 270. §.

⁸⁰ „A felek a szakvéleményre vagy a szakértővel nem közölt, lényeges perbeli adatokra vonatkozóan kérdések feltevését és azt is indítványozhatják, hogy a szakértő a szakvélemény aggályossága kiküszöböléséhez szükséges felvilágosítást adja meg.”

egyéb kérdés esetén lehetséges. A más eljárásban kirendelt szakértő is kirendelt szakértőnek minősül, így szakvéleménye aggályos, ha a Pp. 316. § (1)⁸¹ bekezdésében foglalt feltételek bármelyike fennáll. Amennyiben a fél (bármelyik) kérdést kíván feltenni a szakértőhöz, úgy azt indítványoznia szükséges. Tekintettel arra, hogy ahhoz, hogy a szakértő ezen kérdésekre válaszoljon az „új” eljárásban is ki kell rendelni, így a kérdés(ek) feltevésére vonatkozó indítványnak egyúttal a szakértő kirendelésére vonatkozó indítványnak is kell lennie. Álláspontom szerint ez alátámasztja fentebb kifejtett gondolatmenetem, miszerint hiába nincs jogosultsága a nem bizonyító félnek más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazását indítványozni, ebben az esetben *de facto* mégis sor kerül erre. Végül, de nem utolsó sorban tárgyalnunk szükséges a szakértői díj megfizetésének módját. Törvény eltérő rendelkezése hiányában, a Pp. 79. §. (1) bekezdése alapján a bizonyító fél köteles előlegezni a szakértői díjat. Amennyiben a kérdést feltenni kívánó fél nem egyezik meg a bizonyítóval, úgy a Pp. 318. § (3) bekezdése alapján előbbi lesz köteles a költségek viselésére.⁸²

3. A Pp. szabályozásának fogytékosságai

A Pp. más eljárásban kirendelt szakértőre vonatkozó szabályozása -álláspontom szerint- nem biztosít a felek számára egyenlő feltételeket. Ez a kettősség egyértelmű hátrányba hozza a nem bizonyító felet. Hátrányos helyzete abban nyilvánul meg, hogy tekintettel arra, hogy az indítványozás lehetősége számára csupán aggályossá tétel céljából biztosított állandó „lépéshátrányban” lesz az ellenérdekű félhez képest.

A szabályozás másik nagy problémája a szakértői bizonyítási módok közötti megkülönböztetés. Álláspontom szerint ugyan indokolt a magánszakértői vélemények rendszertanilag a kirendelt szakértői vélemények alá sorolása, azonban ez a megoldás teljes mértékben szembe megy a szabályozás felépítésével. Nem tartható az az állapot, amelyben egyfelől hirdetjük a szabályozások egyenjogúságát, másrésről pedig nyíltan aláássuk ezt.

⁸¹ „A kirendelt szakértő szakvéleménye aggályos, ha

a) hiányos, illetve nem tartalmazza a szakvélemény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit,

Kapcsolódó döntések listája

b) homályos,

c) önmagával, illetve a perbeli adatokkal ellentétes, vagy

d) egyébként a helyességéhez nyomatékos kétség fér.”

⁸² Parlagi Mátyás: Szakértők. In: Varga István (szerk.) (2018) 1300. o.

IV. 3. 1. Jogértelmezési kérdések

Az a jogértelmezés⁸³, mely szerint a felek csupán az általuk indítványozott szakvéleményt használhatják bizonyító eszközként, több bizonyító fél esetén pedig a szakvéleményeket aszerint kell vizsgálni, hogy az adott kérdés vonatkozásában melyik fél lesz a bizonyító. Ez tehát azt jelenti, hogy a szakvélemények, illetve azok tartalma kettészakad, megoszlik, és azok nem lesznek mindkét fél számára azonos mértékben felhasználhatók. Így *ad absurdum* akár olyan szituáció is előállhat(na), hogy a bizonyító fél egy szakvélemény számára kedvező rendelkezéseivel alátámasztaná saját igazát, az ellenérdekű azonban ugyanazon szakvélemény más részeivel nem védekezhetne, tekintettel arra, hogy a Kúria Konzultációs Testülete, valamint a joggyakorlat értelmezésének következtében nincs indítványozási jogosultsága. Ez az állapot véleményem szerint teljes mértékben elfogadhatatlan. A Pp. a bizonyítással kapcsolatban elvi szinten rögzíti a szabad bizonyítás intézményét.⁸⁴ A szabad bizonyítás elvéből következően a bíróság a per anyagává tett bizonyítékokat -a törvény által biztosított keretek között- oly módon használhatja fel, ahogy a jogvita eldöntésére alkalmasnak tartja. Ez értelemszerűen kiterjed a Pp. 270. §-ban foglalt más eljárásban felvett bizonyítás felhasználására is, azzal, hogy a más eljárásban hozott döntés -természetesen- nem köti a bíróságot, csupán a bizonyítás eredményeit használják fel. Az a jogértelmezés, amely szerint a felek a másik fél által per anyagává tett szakvéleményt nem használhatják fel saját álláspontjuk igazolására súlyosan sérti a szabad bizonyítás elvét, hiszen ez a megközelítés egyaránt korlátozza a felek és a jogalkalmazó lehetőségeit. Egyáltalán nem látom indokoltnak azt az álláspontot, amely szerint a per anyagává tett, nem aggályos, más eljárásban kirendelt szakértői véleményt ne lehetne szabadon felhasználni, azzal kapcsolatban a bíróságot (és a feleket) bárminemű korlátozások alá kell vonni. Abban az esetben, ha Parlagi Mátyás véleményét fogadjuk el igaznak, miszerint több bizonyító fél esetén is csak egyazon más eljárásban kirendelt szakértő szakvéleményének figyelembevétele indítványozható a nem bizonyító fél fog hátrányos helyzetbe kerülni. Ez az értelmezés, ez a gyakorlat súlyosan sérti a fegyveregyenlőség elvét. A fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik eleme, megvalósulása és kifejeződése. Az intézmény az EJEB a gyakorlatában jelent meg, az Emberi Jogok Európai

⁸³ BH. 2023. 37.; Cséffai Attila Csaba és Molnár Judit

⁸⁴ Pp 263. §.

Egyezménye 6. cikkét manifesztálva a gyakorlatba. Lényege, hogy a perbeli felek lehetőségei és esélyei között egyensúly álljon fenn, a perben a felek azonos lehetőségekkel vegyenek részt, s mint ilyen a bíróság előtti egyenlőség elvéhez is kapcsolódik.⁸⁵ Úgy gondolom nem túl „meredek” azt állítani, hogy abban az esetben, ha csupán az eljárásban résztvevő egyik félnek áll módjában más eljárásban készült szakértő kirendelését indítványozni, akkor nem valósul meg a fegyveregyenlőség elve, hiszen már a bizonyítás kezdetekor sem egyenlőek a felek lehetőségei.

V. Javaslatok

Véleményem szerint a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának jelenlegi szabályozása túl komoly változtatásokra nem szorul, egy kis „ráncfelvarrás” azonban mindenképp sokat javítana a helyzeten. Szükséges lenne tisztázni a más eljárásban kirendelt szakértő indítványozására jogosult felek körét, hiszen mint láthattuk e tekintetben nem teljesen egyértelmű a szabályozás. Véleményem szerint az ellentétek feloldásának egyetlen elfogadható módja az lenne, ha nem csak a bizonyító, hanem az ellenérdekű fél indítványozási jogosultságát is törvényi szintre emelnék, hiszen mint láthattuk bizonyos esetekben így is rendelkezik azzal, csupán korlátozottabban mint a bizonyító fél. Ez a változtatás egyenlőbb feltételeket teremtené a felek számára, továbbá az esetleges jogértelmezési vitáknak is elejét vehetné. Ezzel a változtatással kéz a kézben jár a szakvélemények felhasználásnak szabályozásának reformja. Álláspontom szerint tarthatatlan a jelenlegi állapot -attól függetlenül, hogy a Cséffai-Molnár-, vagy a Parlagi-féle- értelmezést tekintjük helytállónak- azon szegmense, hogy a per anyagává tett szakvélemények nem szabadon felhasználhatók. Véleményem szerint erre a problémára az lenne adekvát válasz a jogalkotó részéről, ha a nem bizonyító félnek megadott indítványozási jogosultság következményeképp az eljárásba akár mindkét fél részéről bekerült szakvélemények szabadon felhasználhatóak lennének. Ez tehát nem is szabályozást, inkább deregulációt követelne a jogalkotótól, hiszen más eljárásokban ez így történne, tehát csupán a más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazására vonatkozó szabályok egyszerűsítése lenne szükséges. Ez a változtatás ugyan eredményezhetné azt, hogy több -akár egymással ellentétes

⁸⁵Paczolay Péter: A fegyverek egyenlőségének elve az Alkotmánybíróság gyakorlatában. https://acta.bibl.u-szeged.hu/29277/1/juridpol_074_391-397.pdf

szakvélemény- lesz a per anyaga, azonban tekintettel arra, hogy ez más eljárásokban is előfordulhat és a bíróságok ott is megbirkóznak a helyzettel nem látom indokoltnak az itt meglévő korlátozást.

VI. Összegzés

Mindenekelőtt szeretném leszögezni, hogy a téma kutatását jelen dolgozatom lezárása ellenére nem tekintem befejezettnek. Már csak azért sem, mert ahogy arra fentebb is utaltam nem mehetünk el szó nélkül a más (tag)államokban készített szakvélemények felhasználása mellett így ezen téma vizsgálata és jelenleginél széleskörűbb összefoglalása mindenképp terveim között szerepel.

A különböző szakértői eljárások, valamint környezetük bemutatása után álláspontom szerint az alábbi megállapításokat vonhatjuk le: A szakértői eljárások szerepe a jövőben a napjainkban meglévőnél is tovább fog nőni, így azok szabályozásának folyamatos fejlesztése, naprakésszé tétele a jogalkotó számára hosszú időn keresztül kihívást fog jelenteni. A más eljárásban kirendelt szakértő alkalmazásának intézménye véleményem szerint mindenképp egy előremutató szabályozás, amely a jövőben egyre inkább megkerülhetetlen lesz, hiszen az egyre inkább specializálódni látszó jogviták megítéléséhez mind több és több szakvélemény lesz szükséges, ezek beszerzése azonban rendkívül időigényes lenne, így ez jelentheti a megoldást. Összességében a szabályozás jelenlegi állapota ugyan hogy maga után kivetnivalót, de olyan rendszerszintű fogyatékkal nem rendelkezik, ami meggátolná abban, hogy a jövőben még nagyobb szerepet tölthessen be a polgári peres- és nemperes eljárásokban.

Felhasznált jogforrások jegyzéke

- 2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
- 2008. évi XLV. törvény az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról
- Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról szóló 2005. évi XLVIII. törvény
- 1911. évi I. törvénycikk a polgári perrendtartásról
- 1952. évi III. törvény a polgári perrendtartásról
- 2016. évi XXIX. törvény az igazságügyi szakértőkről
- A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény.
- A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény.
- A védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény.
- BH. 2023. 37
- 2008. évi XLV. törvény indokolása
- Kúria Kfv. 35.074/2015/7
- 2005. évi XLVIII. törvény indokolása
- Civilisztikai Kollégiumvezetők 2017. november 20-21-ei Országos Tanácskozásának 43. állásfoglalása a 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) rendelkezéseivel kapcsolatban a bírák helyi képzésein felmerült jogértelmezési problémá(k)ról
- Az új Pp. konzultációs testület 19. állásfoglalás
- A 2016. évi CXXX. törvény indokolása
- BDT 2023. 4608.
- Debreceni Ítéltábla Gf. 30.011/2023/35. határozata

Felhasznált irodalom jegyzéke

- Molnár Judit - Cséffai Attila Csaba: A más eljárásban kirendelt szakértő véleménye és felhasználása a polgári perben. Orac kiadó, Budapest. (2024)
- Kengyel Miklós: A magyar polgári eljárásjog. Osiris Kiadó, Budapest. (2014)
- Király Lilla: Gyorsabb, egyszerűbb, olcsóbb, hatékonyabb? Akadémiai Kiadó, Budapest. (2019)
- Wopera Zsuzsa (szerk.): Nagykomentár a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvényhez. Wolters Kluwer, Budapest. (2021)
- Varga István(szerk.): A polgári perrendtartás és a kapcsolódó jogszabályok kommentárja. HvgOrac kiadó, Budapest. (2018)
- Nyilas Anna: A szakvélemény helye és szerepe a polgári peres bizonyításban - Az aggályosság megítélése (2022/4.)

Felhasznált internetes hivatkozások

- Bérces Viktor: A szakértői bizonyítás elvi és gyakorlati kérdéseiről.
https://www.mjsz.unimiskolc.hu/files/6543/13_bercesviktor_t%C3%B6rdelt.pdf
- Dr. Grósz Tamás: Szakértői bizonyítás a polgári peres eljárásban.
https://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/4_2011/szakertoi_bizonyitas_a_polgari_peres_eljarasban/
- Bírósági igazgatási szekció: Igazságügyi szakértőkkel kapcsolatos szabályozás és feladatok, lehetséges eszközök az eljárás gyorsítása érdekében.
https://birosag.hu/sites/default/files/2018-08/24_dok.pdf
- Az Európai Bizottság Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának tett a 2021. évi uniós igazságügyi eredménytábláról szóló jelentése. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A52021DC0389>
- Reviczky Renáta: Az ésszerű pertartam kérdései (KK, 2007/5., 3-24. o.)
<https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5263144>
- Paczolay Péter: A fegyverek egyenlőségének elve az Alkotmánybíróság gyakorlatában.
https://acta.bibl.u-szeged.hu/29277/1/juridpol_074_391-397.pdf